

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-1-283-291>

УДК 37.013.42:374

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8696-9610>

Олена Литовченко,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут проблем виховання НАПН України,
м. Київ

ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО НАПРЯМУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СПЕЦИФІКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Матеріали статті репрезентують специфіку змісту соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти України в умовах воєнного стану. Акцентовано на актуальності позашкільної освіти в умовах війни, зокрема творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку.

Узагальнено специфіку змісту та актуальні напрями роботи творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку (формування компетентностей самозахисту, культури безпеки життєдіяльності, інших компетентностей, важливих в умовах воєнного часу; створення сприятливих умов для соціальної адаптації/реадаптації, соціалізації дітей і підлітків; робота з дітьми й підлітками, які постраждали від війни, із сімей внутрішньо переміщених осіб; ветеранами, військовослужбовцями тощо; волонтерство; соціально-педагогічна, психосоціальна підтримка всіх учасників освітнього процесу тощо).

Зазначено про доцільність інтеграції (узгодження) змісту соціально-реабілітаційного напрямку з освітніми галузями державного стандарту базової середньої освіти (соціальною і здоров'язбережувальною, громадянською та історичною тощо) для реалізації ресурсного потенціалу позашкільної освіти. В основі такої інтеграції – цінності, відповідність національним запитам, компетентності учнів як результат опанування змісту тощо.

Репрезентовано аналіз результатів пілотного опитування підлітків щодо потенціалу позашкільної освіти в умовах воєнного стану, зокрема таких аспектів, як усвідомлення національної ідентичності; розвитку здібностей, самореалізації в обраній сфері; підвищення самооцінки, упевненості в собі; визначення в майбутній професії, набуття допрофесійних знань в обраній сфері; відпочинку, можливості відновлення власного потенціалу тощо. Результати опитування підтверджують припущення про значний потенціал позашкільної освіти у вирішенні соціально-педагогічних задач; засвідчили, що для підлітків важливими є «знання з основ безпеки життєдіяльності (поводження в надзвичайних ситуаціях)» (87,5 %); «уміння адаптуватися в складних ситуаціях, стресостійкість та резильєнтність» (68,8 %).

Ключові слова: позашкільна освіта України; заклади позашкільної освіти; соціально-реабілітаційний напрям позашкільної освіти; психосоціальна підтримка; діти та підлітки, які постраждали від війни; воєнний стан.

© Олена Литовченко, 2024

Вступ. У період воєнного стану заклади освіти не лише вирішують освітні завдання, зокрема пов'язані з надолуженням освітніх втрат (*learning losses*)/освітніх розривів (*learning gap*), але також надають необхідну психосоціальну підтримку учасникам освітнього процесу, створюють можливості для соціальної реабілітації дітей та підлітків, які постраждали від війни, реадаптації дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб тощо. Актуальність таких завдань пов'язана із загальною соціальною ситуацією в умовах російсько-української війни.

У матеріалах звітів UNICEF про гуманітарну ситуацію в Україні (*Ukraine Humanitarian Situation Report № 38, March 2024*) [3] ідеться про те, що у зв'язку з посиленням обстрілів по всій Україні збільшується кількість постраждалих дітей, наносяться збитки

критичній цивільній інфраструктурі, пов'язаній з дітьми, зокрема страждають заклади освіти. Ситуація в цифрах така: 2,9 млн – діти, які потребують допомоги в Україні внаслідок війни. Окрему увагу представники UNICEF звертають на проблеми психічного здоров'я та необхідність психосоціальної підтримки, зазначають про те, що лише ця організація протягом року надала таку підтримку 184 853 дівчатам і хлопцям в Україні [3].

Вітчизняна система освіти реагує на такі виклики, передбачає відповідні заходи, спрямовані на підтримку здобувачів освіти та всіх учасників освітнього процесу.

У такому контексті значним є потенціал *позашкільної освіти України*, яка, окрім формування актуальних компетентностей, виступає інститутом соціально-педагогічної, психосоціальної підтримки, надолуження освітніх утрат, створення умов для здобуття освіти на деокупованих територіях. Важливим завданням закладів позашкільної освіти в умовах російсько-української війни постає забезпечення реалізації прав дітей на якісну позашкільну освіту незалежно від місця їхнього проживання, тимчасового перебування у воєнний час, соціального стану, освітніх труднощів тощо. Вагомого значення в умовах воєнного стану набувають творчі об'єднання *соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти*.

Мета та завдання. Метою статті є представити результати аналізу змісту соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти, схарактеризувати його специфіку в умовах воєнного стану.

Завдання публікації полягають у репрезентації:

- актуальності позашкільної освіти України в умовах воєнного стану, зокрема творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку (актуалізовано такі завдання, як робота з дітьми, які постраждали від війни, психосоціальна підтримка, волонтерство, інклюзія та інші);
- доцільності й основ інтеграції (узгодження) змісту соціально-реабілітаційного напрямку з освітніми галузями державного стандарту базової середньої освіти (соціальна і здоров'язберігальна, громадянська та історична тощо) для реалізації ресурсного потенціалу позашкільної освіти;
- результатів пілотного опитування підлітків щодо потенціалу позашкільної освіти в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. Методологія дослідження містить методи теоретичного й емпіричного аналізу, зокрема теоретичний аналіз положень наукових публікацій; аналіз нормативних документів у галузі освіти, методичних рекомендацій МОН України; аналітичних довідок, звітів (міжнародних і національних); опитування підлітків (пілотне дослідження) щодо потенціалу позашкільної освіти в умовах воєнного стану; аналіз навчальних програм із позашкільної освіти, узагальнення й систематизація даних.

Дослідження базується на положеннях міжнародних документів (Council of Europe Recommendation on children's rights and social services friendly to children and families, European Commission, '2013/112/EU: Commission Recommendation of 20 February 2013 Investing in children: breaking the cycle of disadvantage' та інших). Зміст державної соціальної політики в такому контексті знайшов відображення в основних положеннях Законів України: «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», а також Постанови КМУ «Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів», Положення про психологічну службу у системі освіти України та інших. Актуальними в контексті дослідження є листи МОН України **про організацію освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти; про пріоритетні напрями роботи психологічної служби в системі освіти** (2022/2023, 2023/2024 н.р.) [11; 12; 13].

Результати дослідження. В умовах воєнного стану українські діти й підлітки вимушені переміщатися всередині країни та за кордон, переривати навчання, піклуватися про власну безпеку й безпеку близьких, проводити значну кількість часу в укритті; частина дітей відчуває тривожність, має травматичний досвід тощо. Отже, соціально-педагогічний супровід та психосоціальна підтримка українських дітей і підлітків є вкрай актуальною.

Вирішення таких завдань в освітній сфері здійснюється в закладах освіти педагогічними працівниками в співпраці з працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами). Відповідно до рекомендацій МОН України (Лист МОН №1/8794-22, 2022) [13] в умовах воєнного часу належить звертати особливу увагу на: соціально-педагогічний супровід дітей із сімей учасників бойових дій та дітей із сімей, які мають статус внутрішньо переміщених осіб, допомогу дітям і сім'ям, які постраждали у воєнних конфліктах, допомогу ветеранам і членам їхніх родин, підтримку ментального здоров'я учасників освітнього процесу, формування культури безпеки життєдіяльності, а також створення умов для самовдосконалення, розвитку власних здібностей і компетенцій тощо. З метою стабілізації психоемоційного стану здобувачів освіти необхідним є створення психологічно комфортного освітнього простору для всіх учасників освітнього процесу (учнів, педагогів, батьків); надання психосоціальної підтримки учням, які постраждали від війни; здійснення заходів із соціальної адаптації та реабілітації тощо.

Значний потенціал вирішення відповідних завдань має *позашкільна освіта*, специфікою якої є мобільність, варіативність, соціально-педагогічна спрямованість, добровільність, доступність і можливості здійснення в різноманітних формах (гуртка, студії, клубу або іншого творчого об'єднання); орієнтація на інклюзивність і безбар'єрність [9; 10].

Особливо значущим в умовах воєнного стану є зміст *соціально-реабілітаційного* напрямку позашкільної освіти, який забезпечує соціальне становлення й розвиток інтересів, здібностей, нахилів, потреб у самореалізації дітей і підлітків, підготовку їх до активної професійної та громадської діяльності, організацію змістовного дозвілля й відпочинку [10].

Аналіз досвіду практичної діяльності закладів позашкільної освіти дозволяє узагальнити: окрім важливих соціально-педагогічних завдань із освіти, просвіти і соціальної профілактики, актуальними в умовах воєнного часу є такі завдання та види роботи творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку:

- реалізація актуального змісту, формування компетентностей самозахисту, культури безпеки життєдіяльності, інших компетентностей, важливих в умовах воєнного часу;
- створення сприятливих умов для соціальної адаптації/реадаптації, соціалізації дітей і підлітків, а також для самовдосконалення, розвитку власних здібностей і компетенцій;
- робота з дітьми й підлітками, які постраждали від війни, із сімей внутрішньо переміщених осіб; ветеранами, військовослужбовцями тощо;
- розвиток безбар'єрного й інклюзивного середовища;
- реалізація соціальних, волонтерських проєктів, зокрема спрямованих на підтримку Сил Оборони України тощо;
- соціально-педагогічна, психосоціальна підтримка всіх учасників освітнього процесу та інші.

Зважаючи на значний ресурсний потенціал позашкільної освіти, реалізацію актуального змісту, який відповідає національним викликам і пріоритетам, необхідно підкреслити доцільність *інтеграції (узгодження) змісту соціально-реабілітаційного напрямку з освітніми галузями державного стандарту базової середньої освіти (соціальною і здоров'язберігальною, громадянською та історичною тощо)*, що сприятиме його реалізації також у межах позаурочної діяльності, освітньої діяльності працівників психологічної служби закладів освіти, зокрема в межах проведення «години психолога/соціального педагога» (реалізується за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків психологічного й соціально-педагогічного спрямування) [12;13]. В основі такої інтеграції – спільні цінності, відповідність національним запитам, відповідність освітнім галузям і компетентностям як результату реалізації змісту програми.

Аналіз навчальних програм із позашкільної освіти різних напрямів, які схвалено для використання в освітньому процесі експертною комісією МОН (2022-2024 рр.), засвідчив, що автори програм переважно зазначають про дотримання вимог до результатів навчання

відповідних освітніх галузей державного стандарту базової середньої освіти, а також про те, що навчальна програма може бути реалізована також у закладах загальної середньої освіти.

З метою з'ясування думки здобувачів освіти щодо потенціалу позашкільної освіти в умовах воєнного стану проведено *опитування підлітків* (16-19 років), студентів коледжу Університету «Україна» (*пілотне дослідження*). Представимо основні результати відповідно до запропонованих запитань.

На Вашу думку, позашкільні заняття є корисними для (оберіть 5 пріоритетів)(Рис. 1):

- соціалізації, розвитку «м'яких навичок», розширення кола спілкування (62,5 %);
- становлення власної системи цінностей, світогляду (37,5 %);
- усвідомлення національної ідентичності, розвитку україномовного середовища (31,3 %);
- покращення шкільної успішності (6,3 %);
- підвищення самооцінки, упевненості в собі (93,8 %);
- розвитку здібностей, самореалізації в обраній сфері (81,3 %);
- визначення в майбутній професії, набуття допрофесійних знань в обраній сфері (62,5 %);
- відпочинку, можливості відновити власний потенціал (62,5 %).

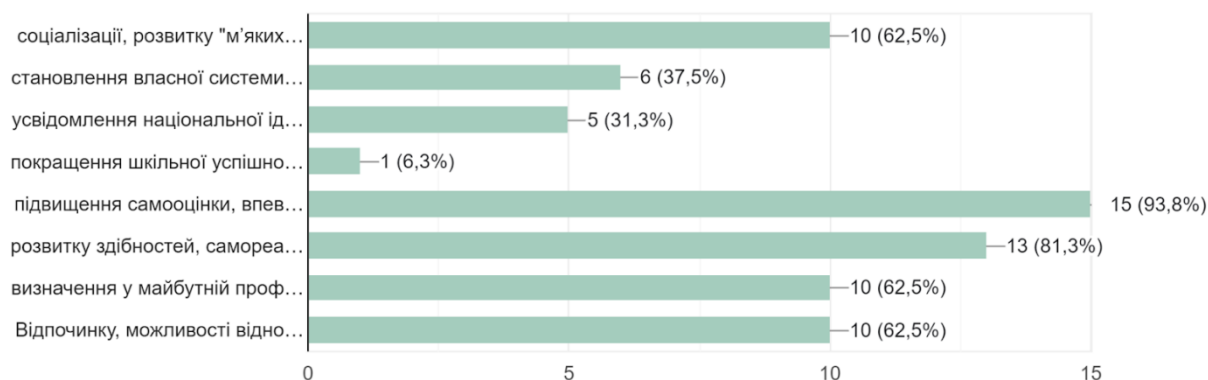

Рис. 1. На Вашу думку, позашкільні заняття є корисними для (оберіть 5 пріоритетів).

Отже, на думку респондентів, найбільше значення позашкільна освіта має для «підвищення самооцінки, упевненості в собі» (93,8 %) та «розвитку здібностей, самореалізації у обраній сфері» (81,3 %). Також значними є можливості позашкільних занять щодо «визначення в майбутній професії, набуття допрофесійних знань в обраній сфері» (62,5 %); «відпочинку, можливості відновити власний потенціал» (62,5 %); «становлення власної системи цінностей, світогляду» (37,5 %); «усвідомлення національної ідентичності,

розвитку українськомовного середовища» (31,3 %) та інше.

Які знання і компетентності, здобуті поза шкільною програмою, на Вашу думку, необхідні сучасним учням/ученицям (оберіть до 6 пріоритетів включно) (Рис. 2):

- знання з основ безпеки життєдіяльності (поводження в надзвичайних ситуаціях) (87,5 %);
- знання, які відповідають обраній майбутній професії (50 %);
- знання з української історії і культури (50 %);
- вивчення іноземних мов (62,5 %);
- розвиток критичного мислення, медіаграмотність (43,8 %);
- технічна освіта, компетентності STEM (31,3 %);
- екологічні компетентності, компетентності для сталого майбутнього (25 %);
- збереження ментального здоров'я (75 %);
- фізичний розвиток (50 %);
- уміння адаптуватися в складних ситуаціях, стресостійкість і резильєнтність (68,8 %);
- уміння взаємодіяти, працювати в команді (62,5 %);
- уміння орієнтуватися на місцевості (6,3 %);
- спеціальні компетентності (керування дронами, надання домедичної допомоги тощо) (25 %).

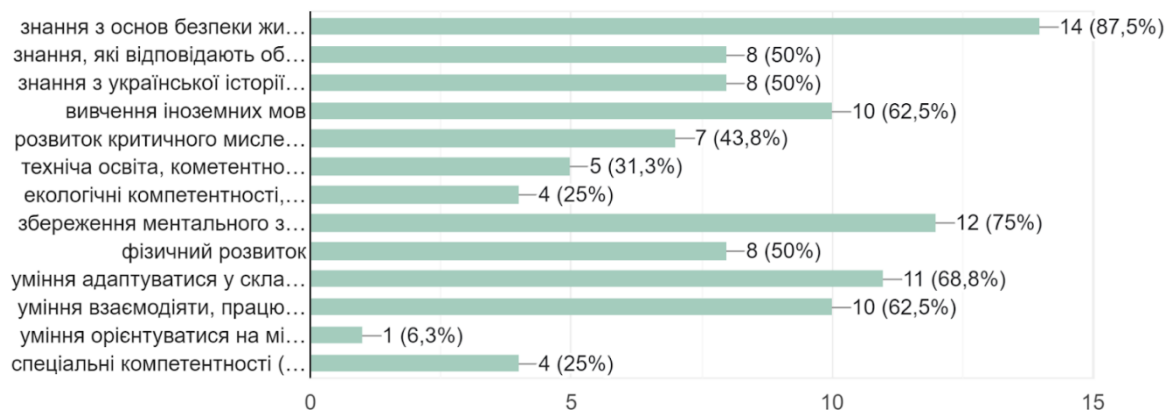

Рис. 2. Які знання і компетентності, здобуті поза шкільною програмою, на Вашу думку, необхідні сучасним учням/ученицям (оберіть до 6 пріоритетів включно).

На перших позиціях – «знання з основ безпеки життєдіяльності (поводження в надзвичайних ситуаціях)» (87,5 %); «уміння адаптуватися в складних ситуаціях, стресостійкість і резильєнтність» (68,8 %).

Отже, результати опитування підлітків (пілотне дослідження) підтверджують припущення про значний потенціал позашкільної освіти у вирішенні важливих соціально-педагогічних задач в умовах воєнного стану.

Обговорення. У контексті проблеми дослідження актуальними є теоретичні положення психолого-педагогічної науки, теорії соціальної роботи; праці з теорії та практики позашкільної освіти О. Биковської, В. Вербицького, Г. Пустовіта, В. Мачуського, А. Корнієнко, А. Бойко та інших, у яких репрезентовано теоретико-методичні основи організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти [5; 6; 7], актуальні аспекти реалізації виховного потенціалу позашкільної освіти [4; 8]. Дослідники підтверджують значні можливості позашкільної освіти як інституту соціалізації дітей та учнівської молоді (В. Вербицький, Г. Пустовіт тощо); обґрунтовують потенціал цієї ланки для творчої самореалізації учнів (А. Бойко), що набуває більшої значущості в умовах воєнного часу. Дотичними до проблеми дослідження є матеріали щодо діяльності установ неформальної освіти дітей і молоді в європейських країнах [2]; публікації, репрезентовані на порталі European Association of Institutions of Non-formal Education of Children and Youth [1], зокрема присвячені позашкільній освіті України, її значному потенціалу в умовах російсько-української війни.

Висновки. Результати узагальнення теоретичних та емпіричних даних, зокрема якісного аналізу змісту соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти в контексті викликів воєнного часу, опитування підлітків (16-19 років) (пілотне дослідження) дозволили визначити специфіку змісту й актуальні напрями роботи творчих об'єднань соціально-реабілітаційного напрямку (формування компетентностей самозахисту, культури безпеки життєдіяльності, інших компетентностей, важливих в умовах воєнного часу; створення сприятливих умов для соціальної адаптації/реадаптації, соціалізації дітей і підлітків; робота з дітьми й підлітками, які постраждали від війни, із сімей внутрішньо переміщених осіб; ветеранами, військовослужбовцями тощо; волонтерство; соціально-педагогічна, психосоціальна підтримка всіх учасників освітнього процесу тощо), підтвердити припущення про *значний потенціал позашкільної освіти в умовах воєнного часу*.

Зважаючи на значний ресурсний потенціал позашкільної освіти, визначено доцільність інтеграції (узгодження) змісту соціально-реабілітаційного напрямку з освітніми галузями державного стандарту базової середньої освіти (соціальною і здоров'язберігальною, громадянською та історичною тощо), що сприятиме його реалізації також у межах позаурочної діяльності, освітньої діяльності працівників психологічної служби закладів освіти.

Необхідно вказати на обмеження емпіричного дослідження. Опитування підлітків (пілотне дослідження) передбачало перевірку процедур та інструментів на невеликій вибірці перед проведенням основного дослідження, засвідчило результати, які буде доповнено подальшими дослідженнями.

Список використаних джерел

1. European Association of Institutions of Non-formal Education of Children and Youth. URL: <https://eaicy.org/>
2. Leisure & Non-formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education / Clarijs R. Ed. Prague, Czech Republic : EAICY. 2008.
3. UNICEF. Ukraine Humanitarian Situation Report No.38. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/ukraine-humanitarian-situation-report-no-38-march-2024>
4. Бойко А. Е., Вербицький В. В., Корнієнко А. В., Литовченко, О. В., Мачуський В. В. Позашкільна освіта: додаткові можливості для розвитку особистості дитини. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія* / Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
5. Вербицький В. В. Шляхи реалізації ключової реформи Нова українська школа у позашкільлі. *Особистість у просторі виховних інновацій*. Івано-Франківськ, 2019. С.59-63.
6. Енциклопедія позашкільної освіти / за ред. Г. П. Пустовіта. Рівне, 2017.
7. Литовченко О.В. Зміст і технології позашкільної освіти для старшокласників : методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722881>
8. Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти : методичний посібник / Бойко А. Е. та ін; за ред Мачуського В. В. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 223 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723075>
9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
10. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Про організацію освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти у 2022/2023 навчальному році. Лист МОН України № 1/8507-22 від 27 липня 2022 року.
12. Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти у 2023/2024 навчальному році. Лист МОН України від 21.08.2023 №1/12492-23.
13. Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році. Лист МОН України від 02.08.2022 № 1/8794-22. URL: <https://mon.gov.ua/npa/shodo-diyalnosti-psihologichnoyi-sluzhbi-u-sistemi-osviti-v-20222023-navchalnomu-roci>

References

1. European Association of Institutions of Non-formal Education of Children and Youth. Retrieved from <https://eaicy.org/>
2. Clarijs, R. (Ed.). (2008). *Leisure & Non-formal Education. A European Overview of After- and Out-of-School Education*. Prague, Czech Republic: EAICY.
3. UNICEF. (2024). *Ukraine Humanitarian Situation Report No.38*. Retrieved from <https://www.unicef.org/ukraine/documents/ukraine-humanitarian-situation-report-no-38-march-2024>
4. Boiko, A. E., Verbytskyi, V. V., Kornienko, A. V., Lytovchenko, O. V., & Machuskyi, V. V. (2021). Posashkilna osvita: dodatkovі moglivosti dla rosvitku osobistosti ditiny [Out-of-school education: Additional opportunities for the development of a child's personality]. V. H. Kremen (Ed.). *National report on the state and prospects of education development in Ukraine*. Kyiv: CONVI PRINT. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
5. Verbytskyi, V. (2019). Shliahi realizatsii kliuchovoi reformy Nova ukrainska shkola v pozashkilli [Implementation of the key reform New Ukrainian School in out-of-school]. *Osobystist u prostori vykhovnykh innovatsii* (pp. 59-63). Ivano-Frankivsk.
6. Pustovit, H. (Ed.). (2017). *Entsyklopedia pozashkilnoi osvity* [Out-of-school education encyclopedia]. Rivne,

7. Lytovchenko, O. V. (2020). *Zmist i tekhnologii pozashkilnoi osvity dlia starshoklasnykiv* [Content and technologies of out-of-school education for high school students]. Kropyvnytskyi: Imex-LTD. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722881>
8. Machuskyi, V.V. (Ed.). (2020). *Modernizatsiia orhanizatsii osvithoho protsesu v zakladakh pozashkilnoi osvity* [Modernization of the organization of the educational process in out-of-school education institutions]. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723075>
9. *Pro osvitu* [About education]. (2017). Law of Ukraine No. 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua>
10. *Pro pozashkilnu osvitu* [On out-of-school education]. (2000). Law of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *Pro orhanizatsiiu osvithoi diialnosti v zakladakh pozashkilnoi osvity u 2022/2023 navchalnomu rotsi* [On the organization of educational activities in out-of-school education institutions in the 2022/2023 academic year]. (Letter No. 1/8507-22, July 27).
12. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). *Pro priorytetni napriamy roboty psykholohichnoi sluzhby u systemi osvity u 2023/2024 navchalnomu rotsi* [On the priority directions of work of the psychological service in the education system in the 2023/2024 academic year] (Letter No. 1/12492-23, August 21).
13. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *Shchodo diialnosti psykholohichnoi sluzhby u systemi osvity v 2022/2023 navchalnomu rotsi* [Regarding the activities of the psychological service in the education system in the 2022/2023 academic year] (Letter No. 1/8794-22, August 2). Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/shodo-diialnosti-psiologichnoyi-sluzhbi-u-sistemi-osviti-v-20222023-navchalnomu-roci>

Olena Lytovchenko,

Doctor of Sciences in Education, Senior Researcher,
Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,
Kyiv

CONTENT OF THE SOCIAL-REHABILITATION DIRECTION OF OUT-OF-SCHOOL EDUCATION: DISTINCTIVE FEATURES UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

Abstract. This article delves into the unique features of the social-rehabilitation direction of out-of-school education in Ukraine, particularly under the challenging conditions of martial law. It underscores the significance of out-of-school education in times of war, especially the innovative approaches to the social and rehabilitation direction.

The distinctive features of the content and current areas of work of creative associations of the social-rehabilitation direction are summarized (formation of self-defence competencies, life safety culture, and other competencies essential in wartime conditions; creation of favourable conditions for social adaptation/readaptation, socialization of children and adolescents; work with children and adolescents who suffered from the war, from the families of internally displaced persons, volunteering, social-pedagogical support for all participants in the educational process, etc.).

The article also discusses the practicality and necessity of integrating the content of the social rehabilitation direction with the educational branches of the state standard of basic secondary education. This integration is a strategic move to fully utilize the resource potential of out-of-school education, and it is based on shared values, national requirements, and the competence of students after mastering the content.

The analysis of the results of a pilot survey of adolescents regarding the potential of out-of-school education in the conditions of martial law is presented, in particular such aspects as: awareness of national identity; development of abilities, self-realization in the chosen field; increasing self-esteem, self-confidence; determination of the future profession, acquisition of pre-professional knowledge in the chosen field; rest, opportunities to restore one's own potential and others. The survey results confirm the assumption about the significant potential of out-of-school education in solving socio-pedagogical problems. The results showed that the following are essential for adolescents: "knowledge of the basics of life safety (behavior in emergencies)" (87.5%); "ability to adapt in difficult situations, stress resistance and resilience" (68.8 %).

Key words: out-of-school education of Ukraine, institution of out-of-school education, social-rehabilitation direction of out-of-school education, psychosocial support, children and adolescents affected by war, martial law.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2024.
Стаття прийнята до публікації 31.07.2024.